

IM80nayim Umar an nayim (38:44)

<I> ismak mine
 <N> mohammad amar
 <I> wuldook ween
 <N> wəldooni, mauluut fi gambarú ngala,
 <I> inta arabi sei
 <N> arabi,
 <I> arabi nafar yatu
 <N> arabi, iisa, wulad abu ise,
 <I> min ammak wa abuuk kullum (0:24)
 <N> la, min abuyi wulad abu isa, wa min ammi mahaariph, arab mahaariph,
 <I> kubúr ween
 <N> ana kibir, fi tašaad, kibír fi tašaad, aywa
 <I> ween fi caad
 <N> tašaad, fi njammeena juwa,
 <I> mata jiiit hineen le maduguri
 <N> aiya jiiit maiduguri, fi nayntiin seventi nayn, fi sanit alf hau,
 <D> aha, alkallam arab¹
 <N> sanit alf haw tis?a miya hau, alf hau sanit alf hau, saba?in, wa tisa, jiiit fi maiduguri,
 <I> jiiit le r raff da
 <N> la, jiiit bas saakin hina, min jiiit saakin hina ma řajeet taani, aiwa, (1:12)
 <I> xidimtak šunu
 <N> amalí, bi l awwal, ámal bagar, aiwa, wa l leela² kan xalaas, d'aalib fi s suuk, dukkaan, al
 leela faati dukkaan, aiwa,
 <I> al xidime be l bagar ween
 <N> al bágar, ništáru bagar mi caad, nijuubuuhum fi najeriya hine, yamšan legos nuşurfuuhin
 gabul narjaw hina, (1:41)
 <I> temiš legos qaadi
 <N> aiwa némši legos, aiwa,
 <I> keef
 <N> bágar nijuubuuhum min caad, min suudaan,
 <I> caad walla as suudaan, mi ba?iide
 <N> aiwa ba?iide kulla nijiiibuuhin, nijuubuuhin, ništáru min caad, fiya maraat ništáru min
 sudaan, wa min hinaak yoşilan fi najeria,
 <I> keef tijiibuuhin (2:06)
 <N> nijuubuuhin hina da, min hina kan šilna al guruuš, nibadduluuha, kan baddalna al guruuš,
 nimšu fook ac caad, kan mašeena caad,
 <I> ween fi njammeena
 <N> aiwa fi anjammeena, fi anjammeena juwa, baad mašeena fi anjammeena juwa, narkabo
 d'aira le abadža, min abadža kan xalaas nufuutu be sayyaara, namšu ništáru hinaak, fi huduuth,
 sudaan maa caad, ištareena xalaas, nusuuguuhin be r rijil, natabbu?uuhin be r rijil, (2:37)
 <I> min huduud ma s suudaan
 <N> aiwa, be r rijil, yájan fi abadža, fi xamsa wa arəbaiin yoom, wa min abadža?, min suudan
 le maiduguri da kula yájan fi tałaata šáhar wa xamsa yoom,
 <I> misil tišir kam

¹ See n. 2 in Text 9. D wants Nayim to give the year in Arabic, which is difficult for him.

² This speaker has the unusual practice of using *al leela* lit. “the night” for “today”. *alyoom* or *aloom* is the common usage.

<N> misil ništári, awal zaman, al badiri, wáqid al bagar aṭ táman minaasib šiya, ništáru misil miya, miya wa xamsiin, wa al gurs az zamaan ništéru fooga miya wa xamsiin da, al leela ma ifuut xamsiin bágár,

<I> xamsiin (3:12)

<N> al miya wa xamsiin da, at táman zaman fi miya wa xamsiin da al leela ma ifuut xamsiin bagara, al bágár at taman d'ála ziyaada, aiwa

<I> mala tamšu qadi le daar as suudaan

<N> sudaan, šaan doorinna, at taman da, la, bágár fi, laakin aqwaali³ ziyaada, al bagar fi laakin at táman ʔaali ziyaada, fi s sudaan at táman minaasib, aiwa, fi sudan at taman mōnaasiib šuwiya, (3:44)

<I> keef al bagar axeer walla keef

<N> aa hinaak munaasibaat šuwiya, hinaak at táman kwees, aiwa,

<I> tijuubuuhin le mayduguri

<N> aywa nujuubuuin le maiduguri, nūşurfuuhin fi maiduguri, maraat nuşurfuuhin fi maiduguri, wa maraat kan as suuk ma kwees, kan niʔaggubuuhin giddaam, aw leegos, aw bendel aw, anámbara, aw imo, kullu nawadduuhin, kan kalbar kullu, d'awaali bas nemšu, aiwa, (4:23)

<I> keef tawadduuhum

<N> aj junuub, min hina kan wusulan fi maiduguri da, naʔabbuuhin fi sayyaara, kan abbeenaam sayyaara, as sayyaara taaxud talaata ayyaam, talaata ayyaam tooşul fi legos, aiwa, kan wassalat legos, yanzilan, kan nazalan yatumman yoomeen, yoom at taalit, yárjaʔan fi s suuk, kan rajaʔan as suuk, kan nidussuuhin nišiiifu, aiwa, (4:51)

<I> kam marra fi sana temšu qaadi le caad

<N> fi s sana, fi najeriya, fi s sána, kan katiir marrateen, aw talaata, aiwa, (5:09)

<I> intu maa rufugaanak axaayaanak, induku šarika

<N> la la ma indina šaraka, ille ma uxuwaaní, wa šuhuubaaní xalaas, aiwa,

<I> misil intu kam

<N> misil da alle al hisaab bas, lau xamsa, lo sitta, lo talaata, lo sabʔa, lo ʔaşara kullu, alle hisaab al alam al maaşye bas,

<I> kullu arab

<N> aiwa, kullu ʔarab, aiwa, (5:38)

<I> šunu at taʔab mašaakil ad darb

<N> ad darb inda mašaakil, taʔab marra wahid, mašaakila da, min hina ke, ma inda mašaakil, min najeriya le kamaʔuun ma inda mašaakil, laakin daxál fi tašaad, min anjammeena, kan gul tarkab sayyaara, temši tištári bágár, hinaak fi giréeḍa da, šáʔab, šunu, yaani mašaakil aš šaʔab, haaza aš šaaro doola humma bas aš šaʔab, kan lúgo zool, fi s sayyaara, ihaddudu al arabiya, wa yaaxudu guruuš az zool, aiwa istam guruuš xalaas ixallu an naadum illa hawa iyadda, (6:18) iguul leek arija taani, ma aarfinna, da bas, kan naas min hina mášo, le l gurs di yaʔamalu la ʔariiq, iqallubuuha wáarak, ilbasuuha fi r rágaba, xalaas, lau lammasó da wáarak saakit, lo fi şúlbat kula xalaas tigallib al guruuš, ikuun wáarak, mašeet hina xalaas tiftug⁴ l wáarak da, kan fartaga guruušak tidissa fi jeebak tištári fooga fi s súuk, aiwa, (6:46)

<I> inta fi waqt al harb mašeet

<N> mašeet, fi l harb mašeet,

<I> ma xif min as sooja

<N> fi wáqit al harb da, mašeena, min hina, mašeena be s sayyaara, lahaddi durbaali, min durbaali, mašeena búso min buso al faḍḍal tammam tammamna mašeena be r rijil, aiwa ille be l xeel bas, ille be l xeel (7:12)

<I> induku xeel hine walla

³ Perhaps = *aqla* "more expensive".

⁴ *fatag* "fold"

<N> la la, mašeena hinaak, daxalna fi lubb as suuk, naadum ištári la jawaad, saahibí kula ištári ana kula ništári al axir kula yištari xalaas, nišuddúuhin misil naas al bálad, wa xalaas narkabo, wa nišuulu as sáhar, xalaas nemšu, (7:29)

<I> intu induku banaadig wa

<N> la la ma indina banaadik, ille sakkiin bas aaxir siláa ma indina, aiwa, ma indina banaadik

<I> inta našáq be bagar,

<N> našáq, (7:44)

<I> ween

<N> min hine da, awwal wilaaya, waqit az zaman, min hina ma náxalu⁵ fi tašaad da, waqid al ana wəldooni fi gambaru ngala, wáqid da abuyi zaata inda bágar, al leela zaata abuyi inda bágar, haliyan al leela da kula, ha waqid al bágar hina, gabul ma irhalu fi tašaad, min hina, nudúxulu daaxil lubb ac caad da, hana wúlgo da, daaxil, nindassu be l bahaayim, kan al wád'a, astaxaana jaat, báʔad al xariif kan narjo, kar rajaana, náju min hina, nufuutu, be gubio, nimšu foog gaajiganna, gubio, nəfuutu abba, nimšu borno yeeso, nemšú mafáʔ, nemšu ajiwaango, al mahal da namšu naxudu leena fooga gariib, tagriiban (8:30), talaata šáhar ke da, taani narjoʔo, aiwa, wáqt al xariif kwees, inda quwa, al leela kan al xariif ma inda quwa, as siiniin al maađiyaat deel al xariif ma inda quwa, aiwa, ha da kan bágar hassa, waqidna da xalaas al bahaayim kulla řajaan, (8:44) ha min hina da al leela illa yamšan iduxulan fi al yaare daaxil, al yaare da yaani, xalaas, daxalan fi huduud, tiraab kamaruun daaxil, araadi kamaruun daaxil, la kan mašan fi araadi kamaruun da, iyaaxudan, misil talaata šáhar, u sabatašar yoom lo talaata šar xaməstašər yoom fi l mahal da, yárjaʔan taani, yarjaʔan, kan rájaan da, aaxar yárjan fi najériya, kan jin fi najeriya da misil iyaaxudan, taqriiban, saba šáhar, wa ayyaam ke da, xalaas al xariif bintahi, yárjaʔan aaxar, aiwa (9:20)

<I> le siniin kam, al minšaaq da

<N> fi l minšaaq da, ana anzaleet foogga, min wáqid al dahaaba ana indí, saba sana kassár siniini al foog dool, fi saba sana kassartəhum, wáqid da ana xalaas, min al bahaayim gammeet, (9:42)

<I> le siniin kam

<N> min kassár sunuuní fi saba sana ana tabeet al bahaayim, walla xalleet al bahaayim, bigiit wal ašara hana saba xalleet tabaaʔan al bahaayim, wa saba, ašara wa saba

<I> dugo mašeet njammeena (9:58)

<N> aiwa dugo mašeet anjammeena, xalaas, yoom mašeet anjammeena da, gaadiin hina, waqid da fiya šai wahid yani al arab hine iguulu lo, al haraaji, wa al arab at taaniyiin iguulu lo al xidaama, wa hiya al xidaama di, hi bas yaani, tikallif be l bahaayim, misil, yaani, ar ruxsa hiil al bahayiim ke da, ha xalaas ar ruxša hiil al bahaayim di, hi bas al min hina, rajaʔat an naas fi tašaad, aiwa, zaman al ařab da, al ařab humma mingasimiin, antišaal alle marrateen, haza indina idaan tineen, min hina, hau durbaali, min hina, fi tašaad da, min anjammeena juwa, le durbaali da, kuļlu al ʔařab dool, min najeriya bas rahhalo hinaak, wa min njammeena, le mašaagid, le karǵe, le gireeđa, kullu min najériya bas rahalo fi caad, da wáqid al xidaama jaat da, xalaas an naas šaafə aššai da yaani saʔab, (11:01)

<I> sana kam

<N> da as sana ke ma nagdar nafunútha laakin, indina midda, kan šiya kula, tayriiban al leela isawwi, misil, tałaata wa išəriin ke da, tałaata wa iširiin sana aiwa, (11:21)

<I> inta gareet fi madrasa walla sangaaya

<N> la la ma gareet fi madrasa, gareet fi sangaaya, aiwa

<I> ween

⁵ Probably for *daxalu*, before „they“ = his parents went to Njammena.

<N> fi s sangá da, min awwal hina bediri, gaʔeena fi gambaaru daaxal, laakin ma yaani ma gaʔadna ʂaʔab mara waahid saab fi sangáa, minaʂʂabá, máʔa al bahaayim, wa kan rajaana be leel xalaas nímʂu fi l madarasa, aiwa, (11:49)
 <I> tuktub be kalaam l arab
 <N> be kalaam aʔab, la ma naktub haadi, ʂuqulna s úwar bitaaʔit ʂ ʂala bas, aiwa, aa nagəri,
 <I> tigəri kalaam al arab
 <N> al kalaam al arab da ma nagdar nagəri, nagəri fi ʂ s úwar, aiwa,
 <D> indak mara sei, (12:19)
 <N> aiwa mittajawwiz,
 <D> indak bit,
 <N> mitajawwiz indí wálad,
 <D> indak wálad,
 <N> ai
 <D> wa, al yoom kan naas tineen jook, al waahid, arabi, al wahid arabi, min amma le abú arabi, hau ma bisəma kalaam al arab, hau al waahid, mi arabi, ajami,
 <N> aywa
 <D> hau bisma kalaam al arab,
 <N> aiwa
 <D> ʂaba al arabi, amma hu ajanabi,
 <N> aywa
 <D> kan humma at tineen dool jook da,
 <N> aiwa
 <D> kan ke bittak taataa le yatu fiyəm (12:53)
 <N> humma da ajnabi
 <D> aa
 <N> wa ma bisma al aʔab, walla ma ke da,
 <D> bisma al aʔab,
 <N> bisma kalaam aʔab, wa daak,
 <D> wa d'aaka arabi, juduuda arab amma ma bisəma kalaam al arab,
 <N> juduuda aʔab, hau ma bisəma kalaam aʔab, wa humma al it tineen kullu ke, asboho islaam walla, aʂboh kuffaar
 <D> islaam, muslimiin bas, (13:16)
 <N> muslimiin, wa humma kan islaam da, da juduuda aʔab,
 <D> mhm
 <N> wa hu ma bisma l arab,
 <D> wa ma bisma l arab
 <N> wa da, hu ma aʔabi,
 <D> aha
 <N> hu bisəma al árab,
 <D> hau joo bidooru bittak,
 <N> wa jo budooru bittak
 <D> aha taatha le wahid fihum,(13:36)
 <N> taatha le wahid fihum, báʔad da, hu kan al gaʔb, buhub al bisma al arab,
 <D> mm
 <N> al ma bisma al arabi da ma xalaas, hu kan gaal aʔabi kulla al aalam ke ma bəqbalu, baad hu ke juduuda arab, laakin ma bisəma árab, ma baqbalu,
 <D> mhm
 <N> buguulu lea, naadum al ma bəfham al luqqa da ma noqbalu, (13:58)
 <D> ha inta taatha le yatu,
 <N> aʔa ana da, baad humma al itneen kullu islaam da, an naadum an naʂiiba anda bas bandiiha leha, (14:07),

<D> wai kula,
 <N> la la
 <D> šiil wahid,
 <N> la la ma bašiil waahid, ašaan humma islaam, ašaan humma aẓboha kulla islaam
 <D> fi galbak da tuhub wahid hau tiriid wahid,
 <N> ha fi galbí da baad humma islaam da, ma bahubb wahid hau bariid wahid, an naadum an nasiib ʔadda bas badiiha leya, (14:23)
 <D> mhmm, ha dugut šaba kan naadum ajanabi, šaba jonatan, ma bisəma, bidoor bisəma kalaam al arab, hau gaal, bígi fi an najeriya hine binši, bugoot la ma naas bilʔallam kalaam al arab da, inta, kan tišaarik da inta tuguul lea imši ween,
 <N> fi an najeriya da, bisma kalaam al aṙab, yaani, fi najeriya hine da, fi lubb al badiya walla fi lubb al múdun,
 <D> kan ween kula, (14:56)
 <N> al aṙab zaata, hu gariib inda, kan masaba da gariib xamsa,
 <D> mhm, ha keef
 <N> hu al arabi mitafarrik,
 <D> mm
 <N> luqqa l arabiya di,
 <D> mm
 <N> hiilna aniina darajiya,
 <D> mm
 <N> wa hu al bidoor luqqa hiil arabiya fušha, walla ma šah, (15:17)
 <D> hu bidoor, hiil an najeriya al galgaliya di bas, ad darijiya di bas,
 <N> ad darijiya, mmm, kalaam arab hana najeriya da, wa ja hina, wa bidoor buskun fi najeriya wa bufham al ʔarab da, bakaan da hille ke fi najeriya, ma tard'un da, gambaru angala, kan gaaʔid fookha da, bufham arab, gambaru angala, azbahat, misil tašaad, misil anjammeena juwa,
 <D> mhm aniina nilkallamna fi kalaam an najeriya
 <N> wəi, ma gamboru angala di,
 <D> mm
 <N> ma hi d'abiitta gammat ke da, kan naadim, hu bard'un kulla, kan máša fi gambaru ille bisəma arab, (15:55)
 <D> ille bisma, cattuhum bisámo
 <N> yawwa, kan naadum, hu burnaay kulu, kan máša fi gambaru da,
 <D> mm
 <N> bixallu luqut al borno di, ille kan fáham al arab,
 <D> mmm, finšaan naas hine ac caad cat binzulu fi at tašša,
 <N> ma naas ac caad,
 <D> mm
 <N> humma al aṙab ke induhum quwwa fi gambaru,
 <D> mm
 <N> al arab ziyaada,
 <D> mhm
 <N> gambaru bígat hille hiil arab, kan hasáb miya da,
 <D> mm
 <N> asabaʔiin arab, wa at talatiin barṙa, ween al quwwa, (16:23)
 <D> ma induhum quwa, al arab bas,
 <N> aha al arab bas, ha da bas ad daliil as sawwá, aiwa,
 <I> been kalaam al arab fi caad qaadi be najeriya hine, ween bilkallamo kalaam al arab nađiif
 <N> kalaam arab nađiif, arab iʔiiš fi l aalam walla, arab yaani timši wákit, min najeriya walla kamaṙuun le caad,
 <D> al luqa al luqqa (16:55)

<N> wəi ma kulna, gulna yaani luqqa, hau hiya al luqqa al arabiya di, fiya arabiya min hina, yafhamuuha fi najeriya bas,
 <D> mhm
 <N> fiya arabiya, kamaruun wa caad wa najeriya kulla tista?amal ba, wa fiya arabiya wahada, misil, hasa magadí da, bagdar, bawaddi, maa? arabiya, hiil najeriya,
 <D> mm
 <N> batakallam arab najeriya, bitakallam arab tašaad, bittakalaam arab kamaruuni, bittakallam arab sudan, šifta keef,
 <D> fariikhin, keef,
 <N> hu al fárik da, min al lisaan, misil ana da, mooluut fi najeriya,
 <D> mm
 <N> wa mašeet midditi al axira gabalta fi tašaad, (17:38)
 <D> mm
 <N> wa tašaad, kan naadum mitarabbi fi tašaad da,
 <D> mm
 <N> laabuuda ke yafhum luqqa sudaaniya,
 <D> mhm
 <N> wa fiya šai wahid fi, ha fiya naas al gammo lubb anjameena, marra wahid da, wa búgo iyaal madaaris, al bígi, fi l madarasa al aṛabiya, ha bifham luqqa arabiya, (17:59)
 <D> mmm
 <N> misil law, fi l arabiya kulu kan sudaaniya, law tašaadiya, tafhamha, wa fiya luqqa wahade hiil anjammeena daaxil, tilkallam arab, wa tinlaaje ma as sará
 <D> mm (18:10)
 <N> ille kan alxallaf, kan ma xalaf ma ikuun, arabi laakin lisaanak da arabi tilkallam arabi wa al arabi da bimši bilimm le kalaam as sara,
 <D> kan
 <N> misil al arab fi najeriya, al arab fi najeriya kan alkallám tuguul angaalté,
 <D> mm
 <N> angaalte šuqul da ma šifta, angaalté di fi al arab ma fiiha, angaalte ke fi arab mafi,
 <D> bornaaiya (18:32)
 <N> birnaiye ayé, šunu assas aj jaab dassa angalte fi l aṛab,
 <D> magad ma borno
 <N> magad ma borno, wa l aṛab, xallo ma?ana kalaamhum da, yaani angaalte di be l arab ma?aana misil mər ɾabbi xallaGaani⁶ ke, yaani šai misil ke ma hášal foogi, tuguul angaalte,
 <D> mm
 <N> ha kan fattašo al aṛabi da, arabi buguul angaalte da mafi,
 <D> maafi ille ?
 <N> ille hana najeriya, wa fi an najeriya kula kan inta arabi da angaalte ma tilumm fi l arab,
 <D> mm (19:02)
 <N> hau iske dige, di kula fi l aṛab mafi, fi l arab mafi luqqaat,
 <I> bala kalaam al arab tilkallam luqaat yatu
 <D> bala kalaam al arab borno, hausa, hau ke tilkallam luqaat kam, (19:20)
 <N> ana, nafham hausa ziyaada, min al boṛno, boṛno ma nafhama,
 <D> aha
 <N> boṛno da lo salaam, lo kalaam šiya naadim yaani, yitakallam, misil zool ke raayih, addí tariiq, tariiq da amruk ween lo tariiq da maaši ween, haza nəgabbila fooga laakin, ziyaada ma indi quwa foog al borno, (19:41)
 <I> keef alallam kalaam hawsa
 <N> allám kalaam hausa da, min bá?ad jiit sakán hina da, xalaas gammeet fi lub al hausa,

⁶ = xallaG-aa-ni. For the long /aa/ before an object suffix, form, see n. 5 in TV71a-Gulduba and TV70b-Gulumba-ajaa, n. 3

<I> qaadi fi njammeena
 <N> la la, hausa da fihimta hina bas, aiwa,
 <I> gabul da sai arabi
 <N> awwal badiri da, aṛab bas, taʔarfa arab an našaaya dool da, humma kan bufhamo boṛno kula ma ziyaada, fiya, kan ligiithum miya zaata, kan ligiit fi l aṛab al baṛra da, kan sittiin, aṛab da, al arbaiin da izbuḍu baṛno, boṛno zaabəd kula ma induhum, fi an našaaya da, ille an naas al gaadiin fi l hallaal, as saakiniin fi l halaal, (20:22)
 <I> ad diiraan maafi gabaayil aaxiraat
 <N> boṛno, fallaata fiya, fallaata fi, haaliyan, fallaata,
 <I> boṛno fi d diiraan fi
 <N> boṛno da, boṛno humma fi, laakin ma boṛno, buguulu lohum boṛno yaani humma bordʼunu bas, lakin ma boṛno, boṛno ke, boṛno al aṣəliin ke me induhum baḡar, doola kullu azbo siyaat hallaal bas,
 <I> fallaata fi wa bilkallamo
 <N> falaata fi falaata bilkallamo kalaam falaata, wa fiya falaata uṣumhum falaata, hau bilkallamo aṛab, aiwa, falaata, hau humma bilkallamo arab, (21:04)
 <D> falaata maare, walla mi ke,
 <N> falaata marre kula fi, wa fiya falaata waadiin uṣumhum bas falaata aṛab,
 <D> mhm
 <N> fallata maare da ma kan idooro da burdʼunu aṛab, burdʼənu falaata, wa bukallamo arab,
 <D> bilkallamo arab
 <N> ha fiya falaata binaaduuəm falaata, amm haṛba,
 <D> mm
 <N> dool kulu, falaata am harba dool da,
 <D> mh
 <N> ha humma dool bas, kan gaalo leek falaata arab da, le falaata am haṛba,
 <D> mhm, humma fi najeriya hine kula fi
 <N> fi najeriya kulla fi, wa fi c caad kula fi, wa fi érsiya kula fi, wa fi s sudaan kula fi, (21:38)
 <D> mhm, humma ille mata kula, nasabhum ma al aṛab bas,
 <N> ma al aṛab, humma falaata, wa xaadʼiin mufassiḍiin kula falaata, tišiifa tuguul falaati, túrdʼun lo be al falaata ma bifham al falaata ille be al arab,
 <D> mm
 <N> awiinum, wa iyaalhum,
 <D> mm
 <N> wa rijaalhum, wa juduudhum, kulu be al arab, laakin humma ke, qašim beetəm ke falaata, (22:04)
 <D> ha maare keef,
 <N> ha falaata maare da,
 <D> mm
 <N> falaata maare, humma uṣulhum ke da, ma aṛab,
 <D> mh
 <N> humma falaata bas,
 <D> mm
 <N> tijawwazo min al arab, tijawwazo min al aṛab, xalaas, da bas ad daliil as sauwaahum falaata maare,
 <D> mhm
 <N> misil magadak da,
 <D> wəi
 <N> inta arabi,
 <D> mm
 <N> ha jiit, sakán leek fi baadiya, xalaas inta qariib wa mašeet gaʔát ma hausa, (22:32)

<D> mm, tibga hausaay

<N> baʔad gaad ma hausa da, law gaʔát ma bilaama, law gaʔád leek ma šeix,

<D> mm

<N> lau gaʔád leek ma fagiir, xalaas an naadum da šaafak kee, miizaaniitak kweesa, wa saddaq beek, lo inda hau bineya, lo bineyyit axú, gaal leek ya seedi, kan inta aayis, tijowwaz da, nijowwəzak bineeti di,

<D> mm (22:57)

<N> inta gul amiin kan tijoozni ana qibiltaha, xalaas ajjawwas, baʔad jowwazak laha, wa inta arabi wa mašeet wa qariib, wa fi balad al hausa wa ʔarabi taani balaak mafi,

<D> mm

<N> wa addook bineiyithum di hausaaiye,

<D> mm

<N> wa inta ajjawwastaha, hau waḏeet⁷ minnaha,

<D> mm

<N> wa iyaalak kan xalaas da luqúthum tibga keef, al wulaadak, kan waḏeetin alla addaak da,

<D> bubgo hausa,

<N> ma bufhamo arab, (23:20)

<D> ma bufhamo,

<N> walla lafza,

<D> mm

<N> baad fi l axiir, inta tafham árab al arab da kulu biḏii minnak, tarja hausaay,

<D> mm

<N> kan arabi ja gaalo naadú, da filaan da arabi saakin fi hilt al hausa da, kan naadook da fi l ʔarabi da kan, kan kállam leek kalmaat ašara be al arabi, kan fihím talaata as saba ma tifhamhin,

<D> mm

<N> ha da al assas, aš sei alle sowa falaata maare da,

<D> mhm

<N> laakin humma borḏunu falaata, laakin ma bifhamo ziyaada, (23:52)

<D> ha dugut al arab fi fi n najeriya hine,

<N> aa

<D> humma kula sai šik šik, maahum wahid sai cattuhum,

<N> ha maahum waahid da, al árab, hassa misil magadna da,

<D> mhm

<N> al arab šik šik, (24:09)

<D> mm

<N> al arab, matafannidiin mitafarriqiin, al arab, fiya, arab kulu ke nihajju árab, waqídna da, misil magadna da hine ma nilkallamo arab, marák mašeet fi ambud'a di, iguulu leek ilkallamo arab, laakin arabhum da ma tafhama,

<D> mhm

<N> xalleet ambud'a mašeet fi, misil, bagá walla badeerí

<D> mm

<N> kula bittkallamu leek arab, laakin arabhum da ke, mitafarriq be arabna aniina,

<D> mm

<N> ma tifhama, (24:35)

<D> ha al ɓalge,

<N> al ɓalge kula arabhum šik,

<D> ha dugut kan šába, mašeet le s suuk

<N> hm

<D> hau, naas bilkallamo humma cattuhum arab,

⁷ waḏa, tuuḏa "give birth"

<N> mm
 <D> taʔarif humma dool min balad da, hau d'ooloka min al balad d'aaka
 <N> kan fihim luquthum da, taʔarifha,
 <D> ha keef, waṣṣəf leena, (24:58)
 <N> taʔarifha da, misil kan, ambaakir, misil gunna, ambaakir al áhad,
 <D> mhm
 <N> kan mašeet fi diikwa da, ambaakir al ahad ma suuk diikwa,
 <D> mm
 <N> kan sawwák fi diikwa,
 <D> mm
 <N> misil magadna da,
 <D> mm
 <N> xalaas, aniina yaani misil magadna da xamsa raajil sei,
 <D> mh (25:15)
 <N> aniina al xamsa raajil da, inta, min arab al bałge,
 <D> mhm
 <N> haamid, min árab hana kəronoowa fihimta,
 <D> mm
 <N> lau addarahmaan, min arab al kaaga, arab hine tiraab ad damboa doola,
 <D> mhm
 <N> fihimta, ustaaz, min arab an našaaya, naas an našaqiin be l bágar dool,
 <D> mhm
 <N> fihimta
 <D> mh
 <N> ana ašbeet, min árab tiraab ambud'a hine,
 <D> mm
 <N> wa kullu antašalna fi s suuk, aniina al xamsa rijaal dool, (25:44)
 <D> mm
 <N> inta kallám, ustaaz kallam, wa ahamad kallam, wa abburaman kullu kallam, wa ana kullu
 kallám, xalaas ana minnuku ana waahid,
 <D> mhm
 <N> yaani bafham, keef min inta fakkeet qašimak lafáz kalaamak da, bafhamak, inta danná da,
 min arab hana gambaru ngala,
 <D> mhm
 <N> min al láfiš bas, ma naʔarfa min šai taani, taʔarfa min al láfiš (26:04)
 <D> mm, guul leena keef keef, al lafiš da keef
 <N> ha máʔana lafiš kalaamak da, maʔaruuf,
 <D> mm
 <N> mísil arabi ja min al bałge da,
 <D> mm
 <N> kan bittakallim da,
 <D> mmm
 <N> kan ma dassa fiya heyaw,
 <D> mhm
 <N> walla caal,
 <D> mhm
 <N> walla huda keef,
 <D> mhm
 <N> waal faanné, kan ma dassa da ma bikuun,
 <D> iske
 <N> fi kalaama ke, kan šai da ke ma antašal fooga da ma ihajji kaamil, fihimta (26:35)

<D> mhm
 <I> indak ahal fi njammeena
 <N> ha, aiwa indi ahal fi anjammeena,
 <I> hine fi yerwa kula
 <N> fi yerwa kula
 <I> wa fi ngala kula
 <N> fi ngala kula, (26:52)
 <I> ahalak gaadiin maak hine walla
 <N> fi mayduguri hina, doola bas ahalí, doola, əxəwaaní, hu da, abú, abú al wilda, ahaaj
 allamiin da, am̄ma, am̄ma le l haaj al lamiin, wa am̄ma la abuyí ana, ummuhum wahade, wa
 abuuhum wahid, (27:24)
 <D> wa indina axayaan kula fi gwonge,
 <I> mine dool,
 <D> fi raff hana, fi raff hana emmí, emmí al haaj emma da, da sai be axayaanna,
 <N> beet hana šariif ibrahim saleh dool sei,
 <D> aʔa fi beet hana emmí al haaj danna, hau al haaj dawuud,
 <N> aa fi,
 <D> dool caat naasna sei, (27:43)
 <N> wa aniina min badiri da, hillinna ké, gáʔar al bakaan, hana aj juduud da, min aj juduud min
 zámán da, fi kəřanaawa hina, aniina maargiin min kəřonaawa, wa kəřonaawa, hi zaatha, min
 gagraawa ba kəřonaawa, da bakaanna, abbahaanna da bakaan wuldó abbaahaanna, wa kúburo,
 wa tijowwazo, wa wáđoʔo, kula hína, saakiniin ma al bahaayim, (28:13)
 <D> suuk al bahaayim bas waddaahum fi anjaameena,
 <N> azbaab al bahaayim bas, xalaas yaani al bágár, al arab benšaqu da, xalaas, wáqid daak
 zámán,
 <I> wa ahalak qaadi fi njammeena kula bixadim fi suug al bahaayim
 <N> al leela, aiwa, ma al bahaayim bas, wa naššaaqa taani aaxir, fi najeriye binšaqa, wa fi caad
 binšaqa,
 <D> waadiin fi daar an nyamiri (28:43)
 <N> mm, wa al leela uxuwaaní waadiin sakaniin fi gangola, aiwa, fi l bahaayim bas, gangola fi
 tiraab adamaawa, fi ardiye hiil adamaawa,
 <I> binšaqa qaadi
 <N> la safar, safariya, ištáru wa yemšu wa iṣúřfu giddaam, laakin indina bahaayim fi gangoola
 kula, aiwa, binšaqaan kula indina bagar fi gongola al leela kula, aywa, (29:12)
 <D> ha dugut kan naadum šára bágár min hine,
 <N> mm
 <D> haw waddaahin fi, fi daar hiil, ibo da,
 <N> fi januub
 <D> yawa fi aj junuub keef, biseyyi, kan šareettin min hine sei tímiš tuşubbuhin,
 <N> aywa (29:33)
 <D> ma t tidissihin fi s suuk d'awaali sei, taxallihin binšan biyaakulan,
 <N> kan šareethin min hina, kan al yoom, al yoom as sabit da,
 <D> mm
 <N> bahaayim bíjan fi s suuk,
 <D> m
 <N> al leela šiil guruuřak, hau mařeet as suuk,
 <D> mhm
 <N> ligiit bahaayim, řiftihim minaasibaat maa kweesaat,
 <D> mm

<N> tištariihin, titfa⁸ al guruuŝ, (29:50)
 <D> mhm
 <N> ha temŝi tiŝiif leek as sayyaara, ligiil leek sayyaara, tatfa guruuŝ as sayyaara,
 <D> mhm
 <N> wa xalaas, tirakkiphin al leela bas,
 <D> mhm
 <N> kan rakkabtihin al leela da,
 <D> mm
 <N> xalaas bisaafəran,
 <D> mhm
 <N> ma indihin tariiq ke yaani hana raaha ke maafi,
 <D> mhm
 <N> al leela kan bisaafiran d'awwaali,
 <D> bisaafiran, kan saafaran maŝan fi
 <N> leegos
 <D> manzalin da,
 <N> aywa (30:13)
 <D> kan nazzaltihin ŝaba fi aukaw walla fi onitŝa,
 <N> aywa
 <D> walla owerri da,
 <N> aa
 <D> yauwa
 <N> ha kan maŝeet min hina
 <D> tidisshin fi s suuk d'awaali,
 <N> min hine kan ŝabbeetihin al leela min hina da,
 <D> mm (30:22)
 <N> kan ŝabbeetin guļ nuŝuubbihin lee amma?aaŝiye,
 <D> mm
 <N> ama?aaŝiye di,
 <D> mm
 <N> hi yaani fi imo state,
 <D> mm
 <N> sabbeetthin le ama?aaŝiye misil al yoom as sebit,
 <D> mm
 <N> kan ŝabbeethin da,
 <D> mm
 <N> al yoom as sebit, ŝabbeetihin,
 <D> ay
 <N> maaŝaat, ambaakər alahad maaŝaat,
 <D> mhm
 <N> at talaat,
 <D> mhm
 <N> at talaata da, misil sa?a xamsa, lo sa ?arəba haw nuuŝ da,
 <D> mm
 <N> bidallan, kan aafe da,
 <D> mm (30:45)
 <N> hana al uŝur
 <D> wəi
 <N> saa xamsa hau nuŝ hana al uŝur,

⁸ Probably < tidfa < *tidfaŝ 'you pay'.

<D> mhm
 <N> bidallan,
 <D> mhm
 <N> hau xamsa lau arbaʔa hau nuş da, kan aafe da biddallan fi ammaafiya, (30:54) [side change]
 <D> mhm
 <N> kan dallan saa ʔarəba wa nuşş, fi s suug juwa, wa as suuk kwees, xalaas, alme kula ma bişarban,
 <D> mhm
 <N> xalaas təşərfhin, kan as suuk ma kwees, xalaas bixarman baṛra,
 <D> xaraman barra
 <N> kan xaraman baṛra,
 <D> mm
 <N> tišiil leek ulaad, min hine an naas al mášo maaəm da itineen (31:29)
 <D> mm
 <N> humma axado gariib tałaata yoom fi d darb, fi t tałaata yoom da, ma induhum noom, walla nahaar walla leel, noom ke ma induhum,
 <D> mhm
 <N> faraga hiil niʔaas da, walá xamsa dagiiga ma induhum, tałaata leelaat
 <D> [catt biyaak ?
 <N> wa tałaata] nahaaraat, la ʔarabiye jaariye bas,
 <D> jaariye aha
 <N> jaariye bas, wa al bágar zatta ma indihin margat,
 <D> mm
 <N> fi tałaata yoom da, ayyid bahiime da,
 <D> mm
 <N> waafke le dʼuulha bas, margat ke mafi (31:57)
 <D> tubga kaslaana,
 <N> kan kasilaana bas, kan sawwat⁹ ke wagat kula tidalli leeha, tikassir danabha tugumm, kan ma gammat,
 <D> bifajjiqanha
 <N> kan ma gammat bifajjiqanha, baʔad da, kan bifajjiqanha, hi al bahiime kan šiftaha bigi ziyaada ma tugum,
 <D> mhm
 <N> tifattiş leek hábil,
 <D> hau turbudʼ raasha
 <N> hau turbudʼ muxxúrha, mat tinnaffas, (32:17)
 <D> wəi dada [Y1] tégumm
 <N> le [Y2] muxurha be qaşimha da, kan naffas ke dakka¹⁰ da, tugumm, kan gammat tifartila,
 <D> mm
 <D> mm
 <N> xalaas taaniya kullu kan ragadat turbúṭha misil da,
 <N> xalaas tugum, laakin faraga ke [Y1] hiil margat lehin ke,
 <D> hau al watiir maaşye [Y2] bas,
 <N> al watiir maaşye bas, ma təwaggiif watiir,
 <D> mhmm
 <N> watiir maaşye bas, da fi tałaata yoom, tałaata leelaat hau talaata nahaaraat da, ar raaʔi ma inda manaam, wa al bagara ma indaha manaam, ille kan máşat addallat hinaak, (32:44)
 <I> keef taşirhin, tişir kull al bagar min taajir waahid walla tamiş le naas gedegede

⁹ 3FSG of *sawwa* “if it does like this” = *antaka* “lean over, fall over”.

¹⁰ *dakka* = ‘reach limit’.

<N> aiwa, min hina kan mašeet fi s suug da, tištári, šift al bahaayim, tišiif ʔašara, sawa, wa xamsa sawa, wa išəriin sawa, wa talaatiin kula sawa, wa xamsiin kula buxud'd'uuhum sawa, laakin mitafarrigiin misil waahid wa tineen wa talaata, kullu fi, ha bas kan tidawwur, tištári da, kan šif tištéri misil bahaayim ášara, tišteriim min taajir wáhid, kan išəriin kula tišteriim min taajir wáhid, kan xamsiin kula kan tištariihum kan šiftihum ajabook wa tištariim min taajir wayid bas, humma al xamsiin da kan ištereethum min tajir waayid, xamsiin da tukúbbuhum fi arabiiteen, aiwa, (34:07)

<I> išəriin hau xamsa fi kull watiir

<N> išəriin hau xamsa fi watiir, wa išəriin hau xamsa kula fi watiir, aiwa, misil da, da kan bagar dugaag, kan bágar abboore kubaar, tušubbuhum išəriin, aywa, kan abboore išəriin išəriin, <I> taatum kaš

<N> aywa le al guruuš, tanda loəm kaš,

<D> ma ʔinduhum diyaan

<N> la, misil kan naadum misil at ʔaman, kan ligiit at táman da, yaani al bagar al biguulu leek di fi, ʔarəba wa išəriin, wa di, fi tamaane w ʔišəriin, at tamaane wa išəriin, bi d diyaana, tamaane wa išəriin da yaaduuk, diyaana, da tigaddim min al guruš, guruuš da tigaddim min al guruuš, guruuš da tigaddim minna, tiqaddim wa al fađđal ille kan mašeet rajeet, da iguulu leek misil yaani ʔaman fi tamaane wa išəriin, (35:10)

<I> akbar suug al bagar fi najeriya ween

<N> ákbar suuk al bagar fi najeriya, ákbar suuk al bagar fi najériya, awwal ši fi maiduguri, akbar suuk fi najeriya, fi maiduguri, fi balad al islaam ba, fi najeriya yoo, fi najeriya, ákbar suuk al bágar, be l aali, fi maiduguri, wa at taani, fi gangoola

<I> mala ašaan fi bagar katiiraat fi borno, ijiibuuhin min barra, šunu ad daliil maiduguri akbar (35:57)

<N> daliila da, maiduguri indaha bagar kutaar, wa al bagar ma biján min barra, hassa maiduguri di, al bágar barra deel kan bíjan, ma biziidan, wa kan ma bíjan, ma buŋgušan, <I> keef

<N> al bágar al barra deel, kan bíjan, ma biziidan, wa kan ma bijan kula ma buŋgušan, le maiduguri da, ašaan maiduguri indaha bagar ziyaada, maiduguri, fi tiraab maiduguri araadi hana maiduguri da, qabaayl tineen da, humma bas al bagara, awwal, al ʔarab, wa at taani fallaata, dool an naas, al qabaail at tineen induhum bágar, (36:44)

<I> al fallaata fi tēraab yatu hine fi borno, gaadiin ween

<N> falaata al induhum bágar, fi tiraab barno hine da, mittufarriqiin, fiya wahadiin, budxulu fi lubb ac caad da da hana kəronoowa da daaxil, wa š seef, daaxil, wa xariif, búmurgu ke da, ale ajibongo doola ke da, fiya wahadiin, bəšaayfu, fi gombole daaxil hina, wurga, biguulu la wurga da, goombolé wurga, dool araadi goozá da, dool kulla falaata, dool kulla induhum bahaayim ziyaada, wa l xariif, bárjo hine binšu foog mainook, angamdu, banšu ke lahaddi, taqəriiban gariib yemši yaani huduud, máa nijér, (37:38) gabul yárjaʔo taani, wa fi asas as sawwaa yaani, nuguul leek al bagar, fi najeriya da, ákbar suuk wa bagar aliyaat wa kutaar fi maiduguri da, fi maiduguri, zool wahid bas, inda tałaata alf bágara, tałaata alf bagara, zool waahid, al wahid inda alfeen bagara, al wahid inda xumsu miya bagara, al wahid inda subʔu miya, al inda tumnəmmiya, al inda miya, al inda miteen, fi maiduguri hina kan naadum bagara ke ma taman, tašanaaniin da, ma yágdar yinšaq behin, illa kan yad'iihin amaana madiri, ma yagdar yanšaq, da al asas,